

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polii. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četrtleta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 20. junija 1866. ~

Svojim narodom!

Eredi dela miru, začetega s tem namenom, da bi se postavilo temelj ustavi, — po kateri bi se edinost in moč vsega cesarstva utrdila, posamnim deželam in narodom pa njih svobodni notranji razvitek zagotovil — sredi tega dela velela Mi je Moja vladarska dolžnost, vso Svojo armado pod orožje sklicati.

Ob mejah cesarstva, na jugu in na severju, stojite armadi dveh z zavezo zedinjenih sovražnikov, namenjeni, izpodbiti moč in veljavo, ki jo Avstrija ima v Evropi.

Z Moje strani ni dana prilika k vojski ni enemu izmed nju. Ohraniti Mojim narodom blagi mir, štel sem, Bog vsevedoči mi je priča v tem, vsegdar za eno izmed prvih in najsvetejših Svojih vladarskih dolžnosti ter sem prizadeval si zvesto izpolniti jo.

Toda ena izmed teh dveh držav sovražnic ne vpraša po nikakem izgovoru; kajti prežeči na prilžnost, kako bi kateri kos Mojega cesarstva uplenila, dovolj je vzroka za vojsko, da je le čas dober za-njo.

V zavezi s pruskimi vojaki, ki nam sedaj kakor sovražniki nasproti stojé, odrinil je bil pred dvema letoma oddelek Moje zveste in junaške armade na pribrežje Severnega morja.

Sklenil sem pa bil to bojno zavezo s Prusijo, da bi se pravice na pogodbo oprte varovale, da bi se eno nemško pleme, ki mu je žugala nevarnost, branilo, da bi se kvar neogibne vojske kolikor je le mogoče umanjšal in med ozke meje utesnil, in da bi se v iskreni zvezi dveh srednje-evropskih velikih držav — katerih delo je pred vsem drugim mir v Evropi ohraniti — Mojemu cesarstvu, Nemčii in Evropi na korist zadobilo trdo poroštvo miru.

Dežel osvojiti si ni bila Moja nakana, nesebičen pri sklepanji zaveze s Prusijo, nisem gledal zadobiti lastne koristi ni v Dunajski pogodbi miru. Avstrija ni kriva žalostne vrste nesrečnih zapletkov, kateri bi, da je Prusija bila tako nesamopridna, ne bili nikdar nastopili, ter bi se, da je ostala enako verna zavezi, lahko bili poravnali.

Ti zapletki so bili sproženi nalašč s tem namenom, da bi se ž njimi sebični naklepi izpeljali, in za to ni bilo mogoče Moji vladi, rešiti jih z lepo.

Tako je rastla v rečéh dan za dnem resnoba.

Pa tudi še tedaj, ko ste obe sovražni državi začeli očitno na boj pripravljati se in se je čedalje bolj razodeval nek spogovor med njima, ki se ni mogel opirati na drugo kakor na nakano vkupnega sovražnega napada na Moje cesarstvo, nisem se ganil, temuč držal se trdno miru, v svesti si Svoje vladarske dolžnosti, pripravljen na vsako privolitev, ktera se le dade združiti s častjo in srečo Mojih narodov.

Kakor sem pa uvidil, da bi, če dalje odlašam, to utegnilo krepkemu odboju sovražnih napadov in s tem varnosti države biti na škodo, moral sem odločiti se na težke žrtve, ki jih priprava za vojsko vsegdar neogibno zahteva.

Na to, da je Moja vlada zagotavljala Mojo miroljubnost, na to, da je bilo po večkrat izrečeno, kako sem Jaz pripravljen na obojstransko istočasno razorožbo, odgovorila je Prusija z nasprotno ponudbo, ktero vzeti in pa čast ter varnost Mojega cesarstva v nemar pustiti bilo bi eno.

Prusija je hotela, da se popred orožje popolnoma odloži ne samo proti nji, ampak tudi proti sovražni državi, stoječi na mejah Moje države v Italii, za ktere miroljubnost se ni dalo nikako poroštvo niti se je dati moglo.

Vse dogovarjanje s Prusijo o vprašanju zastran vojvodstev spravilo je na dan čedalje več dokazov za to, da ni mogoče tega vprašanja tako, kakor hoče dostojenstvo Avstrije, pravica in korist Nemčije in pa vojvodstev samih, rešiti v soglasju s Prusijo, ker se ona očitno drži politike nasilja in osvojevanja.

Pogajanje se je zavrglo, vsa ta reč se je prepustila nemški zvezi, da ona sklene in ob enem so bili poklicani zakoniti zastopniki Holstinskega.

Ker je vojska žugala vneti se, bile so tri države Francija, Anglija in Rusija, tudi na Mojo vlado dale odpraviti povabilo, da bi se vdeležila vkupnega posvetovanja o tem, kako bi se dal mir ohraniti. Moja vlada, primerno Moji želji, če le mogoče, ohraniti mir Mojim narodom, ni odrekla udeležbe, samo pa je postavila za-njo ta razločni pogoj, da naj bodo javno evropsko pravo in pa obstoječe pogodbe izhodišče tem mirivnim poskušnjam, in da deležne države ne bodo evropskemu ravnovažju in pravicam Avstrije na škodo iskale stranske koristi.

Če se je vže sama poskušnja pogovorov zastran miru razbila o tem pogoju, ki se razume sam od sebe, kaže to očitno, da bi se tudi z začetnim posvetovanjem ne bilo moglo priti do ohrambe in dotrdbe miru.

Najnovejši dogodki dokazujejo neovržno, da je Prusija zdaj očitno zamenila pravico s silo.

Pravica in čast Avstrije, pravica in čast vsega nemškega naroda ni bila več dovoljna ovira nesrečni čedalje večji častilakomnosti Prusije. Pruski vojaki so pridrli na Holstinsko, zbor stanov, sklican po cesarskem namestniku, bil je siloma razgnan, vladarska oblast na Holstinskem, ki jo dunajska pogodba miru izroča Avstrii in Prusii vkupno, prevzela se je edino za Prusijo in avstrijska vojaška posada je bila primorana umakniti se premoči Prusov, katerih je ondi desetkrat toliko.

Kedar je nemška zaveza, videč to pogodbam nasprotno samovoljo, po nasvetu Avstrije sklenila zavezno armado na noge postaviti, dopolnila je Prusija, ki tako rada sliši, če jo hvalijo podslombo nemških reči, začete svoje pogubne naklepe. Raztrgala je namreč narodno vez, ki Nemce oklepa, izrekla svoj izstop iz zaveze, zahtevala od nemških vlad, naj vzamejo nekak načrt o preuredbi Nemčije, kateri jo na kose cepi, in lotila se je vojaškega nasilja proti vladarjem zvezi vernim.

Tako je prišlo, da se ni mogoče ogniti vojske prenesrečne, vojske Nemcev proti Nemcem.

Za vso nesrečo, ki jo bode vojska ta prinesla nad posamezne ljudi, nad rodovine, kraje in dežele, kličem té, kateri so je krivi, pred sodništvo zgodovine in večnega vsegamočnega Boga na odgovor.

Idem v boj z onim zaupanjem, ktero daje pravična reč, v svesti si one moči, ktero ima veliko cesarstvo, kjer vladarja in ljudstvo prešinja samo ena misel — o dobri pravici Avstrije — srčno in pogumno s pogledom na Svojo junaško, na boj pripravljeno armado, to trdno gradbo, ob kateri se bode moč sovražnikov Avstrije razbila, z ozirom na Svoje zveste narode, ki zedinjeni, krepke volje, radodarni svoje oči k Meni povzdigujejo.

Čistega domoljubja ogenj plamení enako povsod po širokem cesarstvu Mojem; veselega srca hiteli so poklicani vojščaki k armadi; dobrovoljci silijo in nudijo se za bojno službo, vse ljudstvo nekterih napadu najbolj nastavljenih dežel, kar ga more nositi orožje, pripravlja se na boj, in najplemenitejša radodarnost prihiteva, da bi se nesreča ublažila in armada podpirala s potrebnim.

Le eno edino čustvo prešinja vse stanovavce Mojih kraljestev in dežel, čustvo skupnosti, ktera vse veže, čustvo moči, ktero rodi ta njih edinost, čustvo nevolje nad tako neizrečeno krivico.

Tem bolj Mi je žal, da delo porazumenja o notranjih vprašanjih gledé ustave ni še dospelo toliko, da bi Mi bilo dano, v tem resnobnem, pa tudi srce povzdigajočem trenutku zbrati okoli prestolja zastopnike vseh Svojih narodov.

Če pa tudi za sedaj pogrešam te podpore, Moja Mi je vladarska dolžnost toliko jasnejša, Moj sklep toliko trdnjši, zagotoviti podporo to Svojemu cesarstvu za vse prihodnje čase.

V tem boji ne ostanemo sami.

Nemškim vladarjem in narodom je znana nevarnost, ktera njihovi svobodi in samostojnosti žuga od države, ki v vseh svojih djanjih brezozirno le na to meri, da bi se samopridno povejšala in razširila; oni vedo, kakošno brambo za te njihove največe dobra, kakošno podporo za moč in celotnost vse nemške domovine imajo in nahajajo v Avstrii.

Kakor mi stojimo pod orožjem za najsvetejše reči, ki jih kdaj narodi branijo, tako tudi naši nemški bratje zavezniki.

Prisilili so nas, prijeti za orožje! Nu dakle! zdaj, ko ga držimo v roki, ne smemo in ne odložimo ga pred, dokler se Mojemu cesarstvu, kakor tudi zaveznim nemškim državam svobodni notranji razvoj ne zavaruje ter njih moč in veljava v Evropi na novo ne utrdi.

Toda ne zanašajmo se, ne upajmo samo na to, da smo edini, da smo močni; Jaz stavim Svoje upanje ob enem na Višega, na vse-mogočega, pravičnega Boga, komur je Moja hiša od prvega začetka in vsegdar služila, kateri ne zapušča teh, ki v pravici na Njega zaupajo.

Njega hočem moliti ter prositi za pomoč in zmago, in opominjam Svoje narode, naj svoje prošnje zedinijo z Mojimi.

Dano v Mojem prestolnem in vsega cesarstva glavnem mestu na Dunaji dné 17. junija 1866.

Franc Jožef I. r.

Gospodarske stvari.

Besedica zastran košnje.

Preračun res mnogokrat na boljše pomaga. Zakaj? Zato, ker on ti odpre oči, da na tanko vidiš škodo ali dobiček, ki odvisi od tujega dela; dobičkaželjnost, vsacemu lastna, te pa sili in dreza škodljivo opustiti, hasnivega se poprijeti, od tod skušnje in njih prepričanje. Pa kaj bi modroval o tem? Čujte raje, gospodarji to, kar vam bom tù na kratko povedal o košnji.

Košnje, kakor vsacega družega dela, je treba se lotiti o pravem času in z dobrim orodjem.

Naj je najpred beseda o orodji. Prva in poglavitna reč pri košnji je kosa. Kadar jo kupavaš, pazi pred vsem, da je čista, ne pleniva, primerno debela (manjše mere primerjamo sreberni šestici od konca do kraja), primerno zakrivljena, celó malo užlebljenega pleha, dolga gledé senožeti 18 do 30 palcev ostrije, trda naj je toliko, da se le klepati more, kar se poskusi spilico na ostriji; kalivne barve naj je čez in čez enake; potem se brenkne ž ujo ob kamen in se pazi na čist, vlečljiv, ne potresajoč glas. Pa še zdaj si nisi gotov dobre kose. Notranja vrednost, čista, živa, ne puščeča ostrija, se težko zadene. Dalje svetujem, naj gospodar ne sega po eno ali dve kosi hkrati, temuč naj jih kupi cel cverlje skup, vse poskusi ter za rabo najboljše izbere. Zagotavljam, da boljše je, veliko jih zavreči, kakor s slabimi mučiti se. „Novice“ naj bi pa naznanile, jeli je konkurencija pokazala lastnosti kos ali ne? — in ktere je na prvi, ktere na zadnji stol posadila, da bi se vedeli kupčevavci kos dobre robe poprijeti in tako zamogli kmetovavcem vstreči, sebi in njim na korist. — Kosa naj je nasajena na kosje, ki je od konca do leve roke držala prosto stoječemu koscu do podbrade visoko, ne tanko, da se šibi kot koprivčev „gajželnik“, pa tudi debelo ne, ko da bi bruno na rokah nosil; med držali naj je komolec prostora; upognjeno ne sme biti ne gori ne doli, naprej pa toliko, da ravnata med držali meri na sredo kose; desno držalo naj je kljuka srednje mere 5—6 palcev visoka. Obedve držali naj ste v kosje trdno vdelani. Kosa naj je za večo travo manj, za manjšo več zategnjena; ostrine naj stoji za po trdih gladkih tléh $\frac{1}{4}$ palec, na grušči in močvirnatih tléh palec visoko in še više.

Kakor je dobra kosa potrebna dobremu koscu, ravno tako potrebno orodje mu je dobra osla (brus). Osla naj je gladka, ne predereča ne pretrda, 8—10 palcev dolga, pol palca debela, na oba kraja v ost izdelan brusni kamen, čegar trdost pozná se najbolje po glasu. Ako je trd, ima čist čvenkajoč glas; ako je mehek, je topega in mrtvega glasú. Še največ pa se gleda pri kupovanji na morčkasto, po dolgem s temnimi, gostimi črticami prevlečeno barvo. Debelega peska osla, se ve da, ne more dobra biti. Nekteri položijo v kakem zavetji, kjer ni vetra, na mokro ôslo bilko slame; če jo zategne, pravijo, da je dobra; drugi skušajo vzdigniti jo s suho sreberno šestico, spet drugi krešejo po nji s koscem jekla itd. Al take poskušnje so večidel prazne. Nekteri hvalijo tudi ôsle parstenice. Kakor koso, pa tudi ôslo skušnja najbolje potrdi.

Štorček (glihavič, štrajh) je prvi ôsle namestnik. Brez njega naj ne bode noben kosec. Štorček naj je,